

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIII. Omnis actus deliberatus, in individuo, bonus est, vel malus; id
est bene, vel malè factus: & hoc sensu nullus indifferens in individuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

actus bonus potest esse malus.

Respondeo majorem esse veram de actu virtutis, procedente à sola virtute velut principio (quia virtute tamquam principio, nemo potest malè uti, prout S. Thomas docet 1. 2. q. 55. a. 4. ad 5.); secus de actu virtutis, ut procedente ab alio vitioso principio, non per se, sed per alium moraliter actum, ad ipsum, tamquam virtutis actum, merè disparatè & concomitanter se habentem.

84 Objicies 4°. Tam impossibile est justitiam & iniquitatem simul in uno actu reperiri, quam lucem & tenebras in uno subjecto. *Quis enim participatio justitiæ cum iniquitate* (ait Apostolus 2. Cor. 6.) *aut quæ societas luci ad tenebras?* Unde Augustinus 1. contra mendac. c. 7. & 15. *Nihil potest dici absurdius, quam opus aliquod esse simul justum & injustum.*

Respondeo justitiam & iniquitatem simul reperiri non posse in uno actu, qui non sit moraliter duplex, vel formaliter, vel saltem virtualiter, & æquivalenter; secus si sit moraliter duplex, ut supra. Neque enim hoc est contra Apostolum, ibi solum admonentem Corinthios, ut à convictu & consortio infidelium separentur. Non est etiam contra Augustinum, ibi solum volentem, ea, quæ constat esse peccata, sicut furta, supra, &c. nullo bonæ causæ obtentu, nullo quasi bono fine, nullâ velut bonâ intentione faciendâ esse, ut ait cap. 15. citato. Solum proinde vult, mendacium, furtum, & similia, quamlibet facta bonum ob finem, absque absurditate dici non posse simul justa & injusta. De cujus veritate nullus hodie dubitat.

85 Objicies 5°. Implicat Deum specialiter influere in actum, in quo partem habet diabolus; in eoque sibi complacere. Sed Deus specialiter influit in omnem actum bonum, in eoque sibi complacet. Ergo implicat eum actum esse bonum, in quo partem habet diabolus.

Et confirmatur: si hoc fieri posset, homo posset, uno eodemque actu, duobus simul dominis servire, Deo scilicet & diabolo, contra oraculum Salvatoris: *Nemo potest duobus dominis servire.*

86 Respondeo, implicantiam esse in eo, quod Deus specialiter influat in actum, in quo partem habet diabolus, secundum quod in eo partem habet diabolus; utique secundum quod malus est. Nullam tamen implicantiam esse in eo, quod Deus specialiter influat in actum, secundum quod bonus est; quomodo partem in eo diabolus non habet. Neque in casu assertionis nostræ Deum specialiter influere in actum moraliter eundem, cum eo in quo partem habet diabolus, neque in eo sibi complacere; sed in actum moraliter diversum, & solum in esse physico unum.

87 Ad confirmationem similiter respondeo, hominem non posse duobus simul dominis servire, actu moraliter uno; secus actu moraliter duplici. Non sic ut utrique serviat, tamquam absolutè domino, & tamquam fini suo positivè ultimo (quod fieri non posse, docemur

oraculo illo Salvatoris); sed Deo tamquam absolutè Domino, sineque positivè ultimo, per actum v. g. temperantiæ, factum propter Deum super omnia dilectum; & creaturæ, tamquam fini negativè ultimo, per actum moraliter diversum, factum ob alium finem disparatum, venialiter malum.

Objicies 6°. Implicat eundem actum simul esse meritorium & demeritorium. Igitur & simul esse bonum & malum.

Respondeo non esse inconveniens in eo quod idem physicè actus, sed moraliter duplex, sit meritorius, in quantum bonus; & demeritorius, in quantum malus. Sicut nullum est inconveniens in eo quod per duos actus, physicè distinctos, idem homo simul mereatur & demereatur; uti fortassis accidit obstetricibus Ægyptiis, de quibus S. Thomas 1. 2. q. 114. a. ult. ad 2. ait: *Obstetrices habuerunt bonam voluntatem, quoad liberationem puerorum Hebræorum, ex timore Dei factam; non tamen fuit recta earum voluntas, quantum ad hoc quod mendacium confinxerunt. Ubi Cajetanus: Deus tantâ bonitate affuit, ut, etiam inter malas nostras voluntates, gaudeat se ordinare opera, quæ remuneret. Itaque licet obstetrices peccarint, & demeritæ sint mentiendi; benè fecerunt tamen, & præmium meruerunt in eo quod tunc, cum mentitæ sunt, ex timore Dei, bonam habuerunt voluntatem conservandi populum Dei. Unde Exodi 1. dicitur: Quia timuerunt obstetrices Deum, edificavit eis domos.*

Responsio tamen intelligenda non est de actu simul meritorio & demeritorio vitæ & mortis æternæ. Neque enim homo simul dignus esse potest vitæ & mortis æternæ, etiam per duos actus physicè distinctos; nec simul esse in gratia & mortali peccato. Aliàs simul esset in gratia, gratiæque privatione. Quod implicat. Intelligenda proinde est de actu physicè uno, sed moraliter duplici, simul meritorio vitæ, vel gratiæ, & demeritorio pœnæ temporalis. Qua in re nulla apparet implicantia, magis quam sit in eo quod homo actu physicè duplici sic simul mereatur & demereatur.

CAPUT XIII.

Omnis actus deliberatus, in individuo, bonus est, vel malus; id est, bonè, vel malè factus: & hoc sensu nullus indifferens in individuo.

Hanc post Albertum Magnum, Præcepto-rem suum, tradit S. Thomas in 1. dist. 1. q. 3. ad 3. & 1. 2. q. 18. a. 9. Estque communis sententia sanctorum Patrum, & Doctorum.

Et probatur 1°. Autoritate sacrorum Eloquentiorum, quibus 1. 2. demonstrabitur obligatio Deum amandi, in omnibus quæ deliberatè amamus, ad ipsumque referendi quidquid deliberatè agimus, illa etiam quæ in specie sunt indifferentia, ut manducare, bibere, &c.

Vel ergo hoc facimus, vel non. Si facimus, bene; si minus, male facimus. Quidquid ergo deliberatè facimus, vel bene, vel male in individuo facimus.

91 2°. Ex Matth. 12. ubi Salvator dividit arborem in bonam & malam; sicut & arboris fructus, in bonos & malos: *Aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum.* Quæ divisio manca foret, si daretur in individuo voluntas media inter bonam & malam, sive sumpta pro potentia, sive sumpta pro actu. Sic enim daretur arbor media, & fructus ejus medius: cum arboris nomine voluntas intelligatur.

92 3°. Rursus ex Matth. 12. ubi sic: *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii. Ex verbis enim tuis justificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Ex quibus verbis sic arguo: de omnibus deliberatis factis, in die judicii, in ordine ad justificationem, vel condemnationem, æquè nos oportet reddere rationem, quàm de omnibus deliberatis verbis. Sed de omnibus deliberatis verbis, in ordine ad justificationem, vel condemnationem, reddenda est ratio. Omnia proinde vel bona sunt, vel mala (de solis namque bonis justificabimur; de solis malis condemnabimur) nulla in individuo indifferentia. Siqua enim in individuo indifferentia forent ad bonitatem vel malitiam; in individuo indifferentia forent ad justificationem, vel condemnationem. Siqua verò in individuo indifferentia forent ad justificationem, vel condemnationem; forent verba otiosa. Quod negat Evangelium, juxta communem SS. Patrum expositionem, apud Valentiam hæc disput. 2. q. 13. puncto 6. de verbo. Neque enim per verbum otiosum Patres intelligunt verbum ex se malum, v. g. nocivum, mendax, detractorium, blasphemum, impium, &c. (prout aliqui Juniores peperam interpretantur) aliàs vim non haberet argumentum à fortiori, quo Salvator ibi probat, reddendam in die judicii rationem de verbis nocivis, mendacibus, detractoriis, blasphemis, impiis, quibus Pharisæi calumniabantur ipsum in Beelzebub ejicere demonia; id (inquam) à fortiori probat, ex eo quod de verbis otiosis, in die judicii, rationem reddituri sint, in ordine ad pœnam & condemnationem. Quia (ut Ambrosius exponit l. 1. Offic. c. 2.) *Si pro otioso verbo ratio postitur; quanto magis pro sermone impietatis, & blasphemiarum? Vel, ut Bernardus in serm. de tripl. custod. Si de omni vel otioso verbo... Deo sunt reddituri rationem... quanto distri-ctius de verbo mendaci & injurioso, &c. Si verò de verbis otiosis ratio redditur ad pœnam, quanto magis de operibus?* ait Hieronymus in Psal. 16. Enimverò cuncta quæ sunt adducet Deus in judicium, Eccl. ult. utique in ordine ad sententiam justificationis, vel condemnationis, sive præmii, vel pœne. Neque enim alterius sententiæ, & judicii (saltem pro di-

ctis, & factis adulatorum) mentio legitur in sacris Litteris.

Porro otiosum SS. Patres concorditer vo-
cant, quod non refertur ad debitum finem bonum. Unde Origenes Homil. 1. in Psal. 38. *Otiosus est, qui neque boni, neque mali aliquid agit.* Hieronymus in cap. 4. ad Ephes. Otiosum verbum est, quod non edificat audientes, ut si, omissis seriis, de rebus frivolis loquamur, & fabulas narremus antiquas. Basilis in reg. ad interrogat. 23. *Omne verbum, quod ad propositum in Domino usum non servit, otiosum est.* Gregorius Homil. 6. in Evang. *Otiosum verbum est, quod aut utilitate rectitudinis, aut ratione justæ necessitatis caret.* Ita ut pro fine non habeat adificationem. Immediatè namque subdit: *Otiosa ergo colloquia ad adificationis studium vertite.* Bernardus tr. de vit. solitar. ad fratres de monte Dei: *Quicumque... quodcumque agit... & non propter hoc agit, ut Deo serviat, in eo quod agit otiat.*

Hinc appetitus gloriæ, non relatus ad glori-
am Dei, vel salutem proximi, vanus est, juxta S. Thomam 2. 2. q. 132. a. 1. *Potest gloria dici vana tripliciter... Tertio modo ex parte ipsius qui gloriam appetit, qui videlicet appetitum gloriæ suæ non refert in debitum finem, puta ad honorem Dei, vel proximi salutem.*

Sed & appetitus scientiæ, eundem in finem
non relatus, est vanus, juxta eundem ibidem q. 167. a. 1. *Appetitus, vel studium cognoscendæ veritatis, potest habere perveritatem... ex ipsa inordinatione appetitus & studii ad cognoscendam veritatem. Et hoc quadrupliciter... Tertio, quando homo appetit cognoscere veritatem circa creaturas, non referendo ad debitum finem, scilicet ad cognitionem Dei. Unde Augustinus dicit in lib. de ver. relig. c. 29. quod in consideratione creaturarum non est vana... curiositas exercenda, sed gradus ad immortalia & semper permanentia faciendus. Et ad 1. Potest esse vitium in cognitione aliorum verorum, secundum quod talis appetitus non debito modo ordinatur ad cognitionem summæ veritatis. Ratio est, quia, ut ait in 1. dist. 1. q. 3. ad 3. actus procedens à ratione deliberata, si est referibilis in Deum, & non refertur, vanus est, & otiosus. Et sicut in vanum gratiam accipit, qui eam non utitur ad finem, ad quem à Deo gratiam accipit; & in vanum tempus transigit, qui in eo non facit aliquid utile ad finem, ad quem Deus ipsi tempus concedit; & in vanum essent sol, elementa, &c. si non facerent id ad quod Deus illa condidit, si utique sol non illuminaret, ignis non calefaceret, aqua non humectaret, &c. Sic homo vanus & otiosus est, omni momento, quo nihil facit utile ad finem, propter quem factus est. Quomodo & in vanum homo libero suo utitur arbitrio, qui illo non utitur ad finem, ad quem ipsi unice datum est, utique ad servandam rectitudinem, propter ipsam rectitudinem. Ut enim Anselmus dicit l. de lib. arb. c. 3. *Liberum arbitrium homini non est datum, nisi ut ser-**

varet rectitudinem, propter ipsam rectitudinem.

- 96 3°. Idipsum probatur ex communi doctrina Sanctorum. Est enim procul dubio eorum omnium, qui tradunt obligationem referendi omnes actus nostros deliberatos in Deum. Quos longo agmine lib. 8. proferemus.
- 97 Est & specialiter Tertulliani l. de patient. c. 8. aientis, *manere nos omnis vani & supervacui dicti reatum*. Et Basilii Magni in Plal. 29. dicentis, quod omnis actio nostra vel nos ad Deum erigit, tamquam bona; vel ad inferiora deprimit, tamquam mala & peccaminosa: *Una qualibet actio, aut ad inferiora nos per peccatum gravando deducit; vel habiles ad Deum accedendi, ad Deum tollit*.
- 98 Et D. Augustini l. 2. de peccat. merit. c. 18. *Mrum, si potest in medio quidem voluntas sic consistere, quod nec bona, nec mala sit*. Et infra: *Voluntas, aut bona est, aut mala*. Quod Augustinus non dicit de sola voluntate in potentia, sed in actu, uti constat ex contextu & scopo ipsius, necnon ex eo quod si voluntas in actu non necessarii foret bona vel mala, id est, bene volens, vel male, nec voluntas in potentia necessarii talis foret. Cum voluntas in potentia ab actu suo qualificetur, utpote talis, qualis est dilectio ejus, uti frequenter Augustinus dicit. Nec ibi dumtaxat Augustinus negat actum in individuo indifferentem, sive medium inter recte & male factum, sed & in lib. de utilit. cred. c. 12. cum dicit: *Nonne factum, si recte factum non est, peccatum, id est, male factum est?* Porro ideo factum medium non admittit, quia *cum facit homo aliquid ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet (utique propter Deum) peccare convincitur. Ipso enim non recto sine peccatum est*.
- 99 Nec S. Fulgentius factum admittit medium inter bene & male factum. Cum actum non admittat medium inter placentem Deo, eique displicentem, l. 1. de verit. predest. c. 18. Alias enim ibi non diceret: *Omne quod non est ex fide, peccatum est. Et sine fide impossibile est placere Deo. Qui autem Deo non placet, sine dubio displicet*.
- 100 Nec D. Paulinus, sive Author Epistolae ad Celantiam, diceret: *Omne quod agimus, omne quod loquimur, aut de lata, aut de angusta via est*.
- 101 Nec D. Gregorius l. 26. Moral. c. 13. *Non enim ante oculos Dei vacue transvolant cogitationes nostra, & nulla momenta temporis per animum transeunt, sine statu retributionis*. Uti nec Bernardus: *Sicut capillus de capite, sic nec momentum peribit de tempore*. Nec Sancti passim dicerent, non dari medium, inter proficere & deficere. Si enim medium agnoscerent, inter bene & male agere, eo ipso medium agnoscerent, inter proficere & deficere. Cum is qui nec bene agit, nec male, nec proficiat, nec deficiat, ut per se manifestum est.

CAPUT XIV.

Contrariis occurritur argumentis.

Objicies 1°. In Concilio Constantiensi sess. 15. a. 6. damnata est propositio Joannis Hus, qua dicebat, nulla esse opera indifferentia.

Respondeo damnatam esse in sensu Authoris, volentis, omnia justorum opera esse bona, omnia opera peccatorum esse mala. Quod est haereticum: quia *sepies in die cadit justus*. Et peccatores saepe faciunt actus moraliter bonos, quibus ad justificationem disponuntur.

Objicies 2°. D. Hieronymus epist. 89. dicit, quod *bonum est continentia, malum est luxuria: inter utrumque indifferens, ambulare... sive enim feceris, sive non feceris, nec justitiam habebis, nec injustitiam*. Ubi ly *feceris*, denotat actum in individuo. Nihil enim fit, nisi in individuo.

Respondeo negando consequentiam. Quemadmodum enim Hieronymus, dum ait, continentiam esse bonum, sic vult esse bonum ex objecto, ut non neget male fieri in individuo, si fiat ob finem malum, v. g. vanam gloriam; sic dum ait, ambulare, esse actionem indifferentem, sic vult esse actionem indifferentem ex objecto, ut non neget male fieri in individuo, si fiat cum defectu debiti finis. Solum enim vult, quod sive actionem illam fecerimus, sive non fecerimus, nec justitiam habebimus, nec injustitiam, quantum est ex specie talis actionis. Quamvis enim nihil fiat, nisi in individuo; non tamen de solis individuis, sed etiam de solis speciebus & generibus, recte dicitur, quod fiant, in aliquo videlicet individuo suo, ut constat ex Genes. 1. *Fecit Deus bestias terre juxta species suas, & jumenta, & omne reptile terra in genere suo*.

Objicies 3°. Nazianzenus orat. 3. in Julian. ait, quod *non continuum panem dignus sit, qui laudem non meretur*.

Respondeo, vel hoc dicere propter actiones ex specie indifferentes, propter quas, specificè spectatas, nec poenam, nec laudem homo promeretur. Vel hoc dicere, propter actiones deliberatas secundum speciem suam, sed indeliberatas secundum defectum circumstantiae individuantis, relationis scilicet ad debitum finem ultimum. Quia dum deliberatè quidem homo ambulat, sed ex naturali oblivione, seu distractione & inadvertentia, citra negligentiam, omittit relationem ambulationis in Deum, non peccat ex defectu istius relationis; utpote indeliberato, atque adeo non voluntario. Isto proinde casu, ob naturalem indeliberationem, atque hoc sensu ob naturalem miseriam, ambulatione ipsius est indifferens in individuo; quod solum intendere videtur S. Bonaventura in 2. dist. 41. a. 1. q. 3. Sed non ideo vera esse definit assertio nostra, procedens de actibus plenè deliberatis; tam scilicet secundum rationem suam